

V Bruseli 14. 10. 2020
COM(2020) 952 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Správa o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov

1. ÚVOD

Energia z obnoviteľných zdrojov je ústrednou prioritou Európskej zelenej dohody. Smernica 2009/28/ES o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov¹ (RED I) je centrálnym prvkom energetickej politiky EÚ a kľúčovým faktorom dosahovania cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2020. Ciele do roku 2020 sú takisto prvým významným míľnikom poskytujúcim základ pre splnenie zvýšenej ambície znížiť emisie skleníkových plynov o 55 % do roku 2030, ako sa predpokladá v pláne cieľov v oblasti klímy² v rámci Európskej zelenej dohody³. Vďaka tejto zvýšenej ambícii si EÚ stanovila vyváženú cestu ku klimatickej neutralite do roku 2050 prostredníctvom hĺbkovej dekarbonizácie všetkých sektorov hospodárstva. V tomto zmysle je potrebný prechod od súčasného energetického systému na integrovaný energetický systém, ktorý je vo veľkej miere založený na obnoviteľných zdrojoch energie. Ako sa uvádza v posúdení vplyvu pre plán cieľov v oblasti klímy na zníženie skleníkových plynov o 55 %, v roku 2030 bude potrebné dosiahnuť podiel obnoviteľných zdrojov energie 38 – 40 %⁴.

V stratégii integrácie energetického systému⁵ sa zdôrazňuje, že energetická budúcnosť Európy sa musí opierať o stále rastúci podiel geograficky distribuovaných energií z obnoviteľných zdrojov, ktoré flexibilne začleňujú rôzne energetické nosiče, pričom sa naďalej efektívne využívajú zdroje a predchádza sa znečisteniu a strate biodiverzity. Čistá energia a energia z obnoviteľných zdrojov budú takisto prostriedkom na oživenie hospodárstva po kríze spôsobenej ochorením COVID-19. V pláne obnovy⁶, ktorý Komisia predstavila 27. mája 2020, sa zdôrazňuje potreba lepšej integrácie energetického systému v rámci snahy o mobilizáciu investícií do kľúčových čistých technológií a hodnotových reťazcov a posilnenie odolnosti celého hospodárstva. Členské štáty v súvislosti s Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti vypracujú národné plány obnovy a odolnosti, ktoré sú v súlade s príslušnými výzvami a prioritami pre jednotlivé krajiny stanovenými v kontexte európskeho semestra, a to najmä s tými, ktoré sú relevantné pre zelenú a digitálnu transformáciu alebo ktoré z nich vyplývajú. Plány obnovy a odolnosti musia byť takisto v súlade s informáciami, ktoré členské štáty uvádzajú v národných programoch reforiem v rámci európskeho semestra, vo svojich národných energetických a klimatických plánoch (NEKP) a v ich aktualizáciách podľa nariadenia (EÚ) 2018/1999, v plánoch spravodlivej transformácie územia v rámci Fondu na spravodlivú transformáciu a v partnerských dohodách a programoch v rámci fondov EÚ.

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie (Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 16).

² COM(2020) 562 final.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ SWD(2020) 176 final.

⁵ COM(2020) 299 final.

⁶ COM(2020) 456 final.

Hlavným prostriedkom je nadobudnutie účinnosti smernice (EÚ) 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (RED II⁷) 24. decembra 2018. V novej smernici sa stanovil spoľahlivý rámec na splnenie záväzného cieľa EÚ, ktorým je dosiahnutie minimálne 32 % podielu energie z obnoviteľných zdrojov v rámci hrubej konečnej energetickej spotreby do roku 2030. Tento rámec postavený na pokroku dosiahnutom v rámci RED I zahŕňa okrem iného povinnosť členských štátov použiť ciele do roku 2020 ako základ pre národné trajektórie v NEKP. Po predložení všetkých NEKP sa teraz očakáva, že podiel energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ dosiahne v roku 2030 úroveň 33,1 – 33,7 %⁸. Súhrnné príspevky členských štátov naznačujú, že využívanie energie z obnoviteľných zdrojov bude v období do roku 2030 rásť rýchlejšie, takže ak členské štáty splnia (a prekročia) svoje príspevky v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, celkový podiel energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ tak prekročí 32 % cieľ.

Politická priorita EÚ stať sa svetovým lídrom v oblasti obnoviteľných zdrojov energie si vyžaduje, aby boli obnoviteľné zdroje zastúpené vo všetkých rozmeroch energetickej únie. Vedúce postavenie v oblasti technológií má v sektore čistej energie (najmä veternej energie, energie z oceánov, technológií inteligentných sietí a obnoviteľného vodíka) veľký význam, je však potrebné neustále vyvíjať úsilie s cieľom dohnať a vytvoriť konkurenčnú výhodu v oblasti batérií a slnečného fotovoltaického systému (FV)⁹. EÚ sa medzi medzinárodnými konkurentmi radí na popredné miesto v oblasti patentov vysokej hodnoty, čo dokazuje vedúce postavenie Európy v oblasti inovácií a vývozu nových a vylepšených nízkouhlíkových technológií¹⁰.

Výhody obnoviteľných zdrojov energie presahujú rozmery energetickej únie. Energia z obnoviteľných zdrojov je pre Európanov zdrojom hospodárskeho rastu a zamestnanosti, a to najmä na miestnej úrovni, kde **v tomto odvetví v EÚ momentálne pracuje vyše 1,5 milióna ľudí, pričom jeho ročný obrat sa odhaduje na úrovni 158,9 miliardy EUR**¹¹. V najnovšej správe o energetických cenách a nákladoch v Európe¹² je zdokumentované, že väčší objem energie z obnoviteľných zdrojov je dôležitým faktorom poklesu veľkoobchodných cien energií v posledných rokoch. Tak by sa na druhej strane mohli znížiť náklady na energiu v priemysle a potenciálne by sa mohla zlepšiť priemyselná konkurencieschopnosť. V neposlednom rade sú vďaka nižším nákladom na technológiu spolu s digitalizáciou obnoviteľné zdroje energie skutočným impulzom, ktorý posilňuje postavenie spotrebiteľov a umožňuje im zohrávať kľúčovú rolu v energetickej transformácii.

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

⁸ COM(2020) 564 final, Celoúijné posúdenie národných energetických a klimatických plánov.

⁹ COM(2020) 953 Správa o pokroku v oblasti konkurencieschopnosti v sektore čistej energie.

¹⁰ JRC (2017), Monitoring R&I in Low-Carbon Energy Technologie (Monitorovanie výskumu a inovácie v technológiách nízkouhlíkovej energetiky) <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC105642>.

¹¹ Barometer Euroserv'ER (2020) z roku 2019. <https://www.euroserv-er.org/19th-annual-overview-barometer/>.

¹² Podkladová štúdia spoločnosti Trinomics pre Európsku komisiu z októbra 2020 s názvom Správa o cenách a nákladoch na energiu v Európe.

Táto správa uvádza najnovšie zistenia o pokroku do roku 2018 v dosahovaní národných záväzných cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na rok 2020 a plní aj ďalšie oznamovacie povinnosti Európskej komisie podľa smernice RED I a smernice o nepriamej zmene využívania pôdy (ILUC)¹³. Ako primárny zdroj údajov na hodnotenie pokroku v plnení cieľa na rok 2020 sa využíva štatistika v oblasti energetiky, ktorú členské štáty poslali Eurostatu do júla 2020. Táto správa ďalej nadväzuje na 5. polročnú správu členských štátov o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov za obdobie 2017 – 2018¹⁴, ako aj na doplnkovú technickú analýzu vykonanú v roku 2020. Okrem toho zahŕňa aj prehľad potenciálu z hľadiska mechanizmov spolupráce a hodnotenie administratívnych rámcov, ako aj udržateľnosti biopalív.

Správa obsahuje štyri hlavné kapitoly. V kapitole 2 sa uvádza celkové posúdenie na úrovni EÚ, zatiaľ čo v kapitole 3 sa podrobnejšie analyzuje pokrok členských štátov vrátane prognóz do roku 2020. V kapitole 4 sa posudzuje udržateľnosť biopalív. Celkové závery s odporúčaniami sú predstavené v kapitole 5. Pokiaľ nie je osobitne uvedené inak, údaje v tejto správe zahŕňajú Spojené kráľovstvo, členský štát EÚ vo vykazovacom období za rok 2018.

2. POKROK EÚ PRI ZAVÁDZANÍ ENERGIE Z OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV

V roku 2018 dosiahla EÚ podiel 18,0 % (18,9 % za EÚ27) energie z obnoviteľných zdrojov v rámci hrubej konečnej energetickej spotreby, pričom cieľom na rok 2020 je aspoň 20 % (20,6¹⁵ % v prípade EÚ27). Znamená to, že Únia sa nachádzala nad orientačnou trajektóriou stanovenou na úrovni 16 % na rok 2017/2018. Okrem toho je EÚ ako celok aj nad úrovňou mierne ambicióznejšej trajektórie, ktorú vymedzili samotné členské štáty vo svojich národných akčných plánoch pre energiu z obnoviteľných zdrojov (NREAP)¹⁶. V posledných rokoch sa na úrovni EÚ postupne zvyšoval podiel obnoviteľných zdrojov energie celkovo i v konkrétnych sektoroch elektriny (OZE-E), vykurovania a chladenia (OZE-VCH) a v menšej miere aj v sektore dopravy (OZE-D).

Pokiaľ ide o jednotlivé sektory, na úrovni EÚ je **podiel energie z obnoviteľných zdrojov v sektoroch elektriny, vykurovania a chladenia systematicky** nad úrovňami vymedzenými členskými štátmi v ich plánoch NREAP, zatiaľ čo **v oblasti dopravy je mierne pod plánovaným podielom** v NREAP (súčasných 8,03 % oproti plánovaným 8,50 %)¹⁷. Tento nedostatok je čiastočne dôsledkom diskusie o politike v oblasti biopalív a súvisiacich úprav legislatívneho rámca. Aj keď tieto úpravy boli potrebné na riešenie problémov týkajúcich sa udržateľnosti, v dôsledku výslednej neistoty v súvislosti s budúcim politickým rámcom sa

¹³ Smernica (EÚ) 2015/1513.

¹⁴ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/progress-reports>.

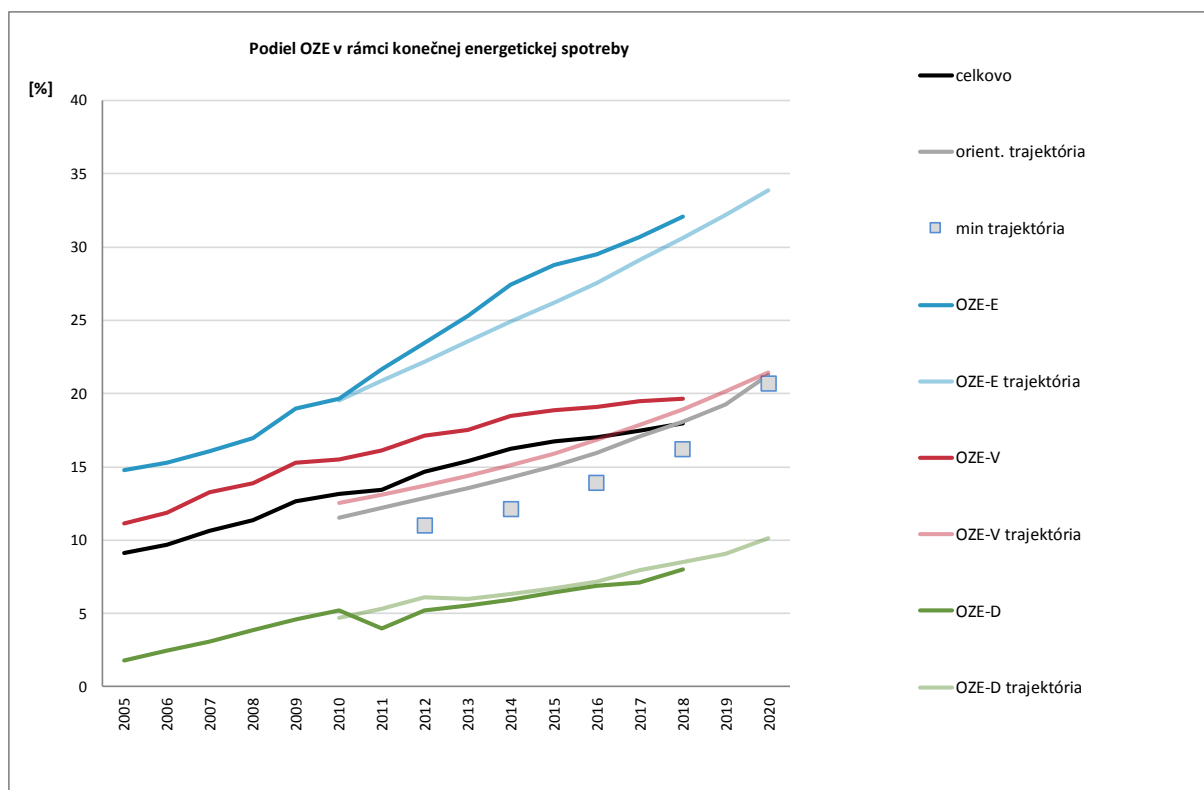
¹⁵ Orientačný súhrnný podiel EÚ27 z 27 národných záväzných cieľov členských štátov a na základe odhadov Komisie o hrubej konečnej spotrebe energie v každom členskom štáte EÚ27 v roku 2020.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energy/national-action-plans>.

¹⁷ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152].

spomalili investície do kapacity na výrobu biopalív vrátane pokročilých biopalív¹⁸. Zvýšenie investícií do výrobných kapacít pokročilých biopalív v dôsledku prijatia smernice RED II nie je premietnuté do údajov z roku 2018.

Bioenergia je vo všeobecnosti aj naďalej hlavným zdrojom obnoviteľnej energie v EÚ s podielom okolo 60 % v roku 2018. Tuhé biopalivá tvoria 68,4 % najväčšieho podielu bioenergie. Z týchto tuhých biopalív predstavuje lesné hospodárstvo približne 91 %. Ďalšími formami bioenergie sú tekuté biopalivá (12,6 %), bioplyn (11,6 %), obnoviteľný podiel komunálneho odpadu (7,2 %) a drevné uhlie (2 %)¹⁹.

Obrázok 1: Skutočné a plánované podiely energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ (2005 – 2020, %). Zdroj: Eurostat a národné akčné plány pre energiu z obnoviteľných zdrojov (NREAP).

V absolútnom meradle spotreby energie z obnoviteľných zdrojov má najväčší prínos vykurovanie a chladenie (s celkovým objemom 102,9 Mtoe v roku 2018), po ktorom tesne nasleduje elektrina z obnoviteľných zdrojov (90,3 Mtoe) a doprava (25,1 Mtoe)²⁰.

¹⁸ Pokročilé biopalivá sa v smernici RED vymedzujú ako biopalivá vyrobené z pozitívneho zoznamu surovín, ktoré z väčšej časti tvoria odpad a rezíduá.

¹⁹ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 3. Zákazka na služby ENER/C1/2019-478.

²⁰ Eurostat SHARES 2018. Použili sa multiplikátory stanovené v RED I.

Hlavnými obnoviteľnými zdrojmi použitými v odvetviach spotreby energie boli biomasa na vykurovanie a chladenie, vodná a veterná energia na výrobu elektriny a biopalivá v doprave.

Členské štáty podporujú OZE-D najmä prostredníctvom nástrojov zameraných na využívanie biopalív, ale čoraz viac presadzujú možnosti elektromobility alebo v súčasnosti plánujú zavádzať dotácie na elektromobilitu. Medzi členské štáty, ktoré už majú zavedené podporné nástroje, patrí Dánsko, Chorvátsko, Írsko, Lotyšsko, Malta, Nemecko, Rakúsko, Rumunsko, Spojené kráľovstvo, Švédsko a Taliansko.

V sektore elektriny dochádza k jasnej zmene paradigmy smerom k obnoviteľným zdrojom energie. V rokoch 2010 až 2018 vzrástla kumulatívna kapacita slnečnej a veternej energie v EÚ zo 110 GW na 261 GW²¹. Jedným z kľúčových faktorov bol pokles nákladov na elektrinu zo solárnej fotovoltaickej energie, ktoré v rokoch 2009 až 2018 klesli takmer o 75 % a z vetra, ktoré v rokoch 2009 až 2018 klesli o približne 50 % (v závislosti od trhu), a to v dôsledku zníženia kapitálových nákladov, pokroku v zefektívňovaní, zlepšení dodávateľského reťazca a súťaže v rámci systémov podpory. Nemecko a Holandsko napríklad od polovice roku 2016 vyčlenili viac ako 3,1 GW kapacít na mori na základe ponúk s nulovou dotáciou²². Do júla 2020 určí 18 členských štátov úroveň podpory pre (väčšie) inštalácie OZE-E v súťažnom ponukovom konaní²³. Pokračovanie v trende projektov OZE-E v plnej miere založených na trhu by pomohlo obmedziť maloobchodné ceny elektrickej energie, a to znížením zložky súvisiacej s podporou²⁴.

Na celom svete v roku 2019 **predstavovali solárne a veterné zdroje väčšinu novej výroby energie** vôbec po prvýkrát. Celkový prírastok slnečnej energie predstavoval 119 gigawattov (45 % všetkej novej kapacity) a slnečná a veterná energia predstavovali spolu viac ako dve tretiny prírastkov²⁵. Medzinárodná agentúra pre energiu z obnoviteľných zdrojov (IRENA) takisto podobne poznamenáva, že novoinštalovaná kapacita energie z obnoviteľných zdrojov je čoraz lacnejšia ako najlacnejšie možnosti výroby energie z fosílnych palív²⁶.

Pokles nákladov je zároveň jedným z kľúčových faktorov nárastu odberu obnoviteľných zdrojov energie v podnikoch, najmä keď podnikoví odberatelia uzatvoria dohodu o priamom nákupe elektriny od realizátora projektu energie z obnoviteľných zdrojov. V období 2015 – 2019 sa množstvo obnoviteľnej elektriny, ktorá sa mala dodať na základe podnikových dohôd o nákupe elektriny v Európe²⁷, strojnásobilo z 847 MW na 2 487 MW²⁸.

²¹ Eurostat 2020: EU energy in Figures (energia EÚ v číslach).

²² JRC, Wind Energy Technology Market Report (Správa o trhu s technológiami veternej energie), EUR 29922 EN, Európska komisia, Luxemburg, 2019.

²³ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152].

²⁴ COM(2020) 951, Správa o cenách a nákladoch na energiu v Európe.

²⁵ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-09-01/the-world-added-more-solar-wind-than-anything-else-last-year#:~:text=For%20the%20first%20time%20ever,a%20report%20Tuesday%20by%20BloombergNEF>.

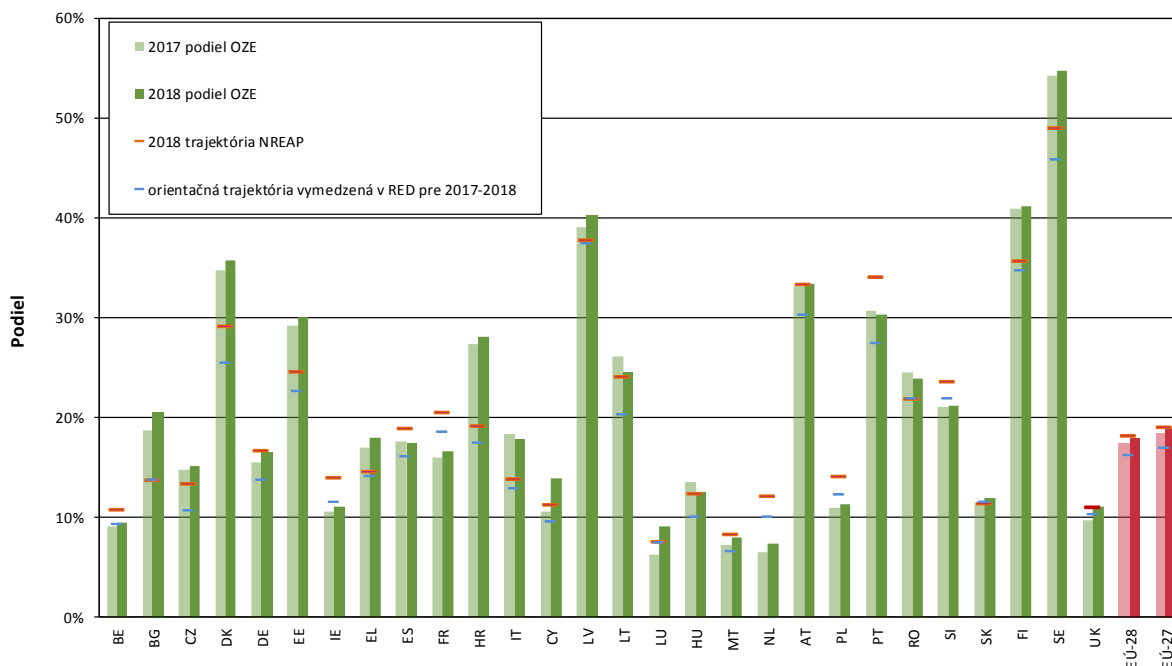
²⁶ <https://www.irena.org/publications/2020/Jun/Renewable-Power-Costs-in-2019>.

²⁷ Vrátane Nórska a Spojeného kráľovstva.

3. PODROBNÉ HODNOTENIE POKROKU ČLENSKÝCH ŠTÁTOV A PROGNOZY DO ROKU 2020

1. Pokrok v sektorech elektriny, vykurovania a chladenia a dopravy

Podiely energie z obnoviteľných zdrojov odrážajú historickú rozmanitosť energetického mixu členských štátov, ako aj rozdiely v ich potenciáli z hľadiska energie z obnoviteľných zdrojov a rozdielny pokrok. **V roku 2018 sa pohybovali v rozmedzí od 7,4 % v Holandsku do 54,6 % vo Švédsku** (pozri obrázok 2).

Obrázok 2: Podiely energie z obnoviteľných zdrojov v rámci hrubej konečnej energetickej spotreby v EÚ a členských štátoch v rokoch 2017 – 2018 oproti trajektóriám v smernici RED I (zdroj: Eurostat).

V súčasnosti sa už v 12 členských štátoch²⁹ [Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estónsko, (podľa odhadov Grécko), Fínsko, Chorvátsko, Taliansko, Cyprus, Lotyšsko, Litva a Švédsko] **dosiahol podiel rovnaký alebo vyšší, ako je ich cieľ na rok 2020. V priebehu roka 2018 zároveň šesť členských štátov, Španielsko, Taliansko, Litva, Maďarsko, Portugalsko a Rumunsko, znížilo svoj podiel energie z obnoviteľných zdrojov v porovnaní s rokom 2017.**

Pokiaľ ide o orientačné trajektórie RED, 23 členských štátov sa nachádza nad touto úrovňou, zatiaľ čo Írsko, Francúzsko, Holandsko, Poľsko a Slovinsko sú pod ňou. Írsko, Francúzsko,

²⁸ Bloomberg New Energy Finance Corporate PPA Database, stránka navštívená v septembri 2020.

²⁹ V porovnaní s 11 členskými štátmi v roku 2017.

Poľsko a Slovinsko sú pod touto úrovňou s podielmi medzi 0,7 a 2,3 %, zatiaľ čo Holandsko vykazuje najväčší nedostatok so skutočným podielom 6,9 % za obdobie 2017 – 2018 oproti orientačnému bodu trajektórie RED na úrovni 9,9 %. Ešte viac zaostávalo so svojim 12,1 % podielom NREAP za rok 2018. Najväčšie pozitívne odchýlky od svojich orientačných trajektórií RED možno pozorovať v prípade Chorvátska, Bulharska, Českej republiky a Talianska.

Pri pohľade na absolútne úrovne spotreby energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ došlo k výraznému nárastu zo 189 Mtoe v roku 2015 na 209 Mtoe v roku 2018, teda o 10,6 %. V tom istom období však hrubá konečná energetická spotreba vzrástla z 1126 na 1160 Mtoe, čo znižuje vplyv na podiel obnoviteľných zdrojov, keďže ten sa počíta ako konečná spotreba energie z obnoviteľných zdrojov vydelená hrubou konečnou energetickou spotrebou.

Sektorovo podiely obnoviteľných zdrojov energie v rokoch 2017 – 2018 vo veľkej väčšine členských štátov vzrástli. V sektore dopravy, kde by mali všetky členské štáty dosiahnuť rovnaký cieľ 10 %, sú nad touto úrovňou len dva členské štáty, a to Fínsko a Švédsko. Aj keď v rozpätí 1 % od tohto cieľa sú štyri členské štáty (Francúzsko, Holandsko, Rakúsko a Portugalsko), zvyšné členské štáty budú potrebovať prudký nárast, aby dosiahli cieľ 10 %. Jednou z možností by v sektore dopravy mohlo byť využitie štatistických prenosov, ktoré umožňuje smernica ILUC.

2. Cezhraničná spolupráca a využitie mechanizmov spolupráce

Mechanizmy spolupráce sú založené na článkoch 6 až 11 smernice RED I. Zahŕňajú viacero mechanizmov, ktorými môžu členské štáty spolupracovať v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, ako sú štatistické prenosy, spoločné projekty a spoločné systémy podpory. Obzvlášť dôležité na uľahčenie dosahovania cieľov sú štatistické prenosy, keďže umožňujú členským štátom, ktoré dosiahli vyšší podiel energie z obnoviteľných zdrojov, než bol ich národný cieľ, previesť prebytok na iný členský štát. **V súčasnosti existujú štyri dohody o využívaní štatistických prenosov**, a to dve dohody z roku 2017 medzi **Luxemburskom a Litvou** a **Luxemburskom a Estónskom**, zatiaľ čo v roku 2020 sa doteraz uzavreli ďalšie dve dohody medzi **Holandskom a Dánskom**, ako aj medzi **Maltou a Estónskom**.

Podľa odhadov, ktoré väčšina členských štátov uviedla v správach o pokroku, **bude na štatistický prenos v roku 2020 k dispozícii celkovo 12 177 ktoe nadbytočnej energie z obnoviteľných zdrojov vyrobenej nad rámec orientačnej trajektórie.** Zodpovedá to približne polovici hrubej konečnej spotreby energie z obnoviteľných zdrojov vo Francúzsku. Pre členské štáty, ktorým sa nemusí podariť splniť cieľovú hodnotu na rok 2020 s vlastnými obnoviteľnými zdrojmi, by to mohla byť možnosť nákladovo efektívneho splnenia cieľa (pozri tabuľku 1). Komisia na doplnenie týchto očakávaní od členských štátov predstavuje v oddiele 3 aktualizovanú a koherentnú prognózu na rok 2020.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Belgicko			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bulharsko		362	348	520	630	593	602	638	579	767	411	341
Chorvátsko												
Česká republika		0	0	0	0	1146	1040	947	863	892	678	643
Dánsko			694	834	1123	1106	833	928	552	619		63
Nemecko			9236	11831	9816	1066	7967	8069	3945	6141		3065
Estónsko			191	206	177	197	230	243	243	300	344	397
Írsko				93	-14	111	79	26	-142	-12	-239	-366
Grécko		196	260	380	306	266	211	-81	-189	-377	683	529
Španielsko			2026	2866	2704	3326	2040	3106	1323	1220		0
Taliano	8324	8613	7405	10011	10936	9344	9456	7803	7555	5148	3805	2462
Cyprus							29	29	4	72	18	51
Lotyšsko ³⁰									-37	16		
Luxembursko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	95		86
Maďarsko		968	1150	1213	1295	883	970	803	470	271		
Malta									3	4		0
Holandsko									0	0	-	-
Rakúsko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poľsko ³¹		543	729	929	530	93	174	-26031	-544	790		345
Portugalsko												
Rumunsko	1207	1296	824	974	1114	1210	1091	1122	858	684	439	0
Slovinsko												
Slovensko									45	84		00
Fínsko	0	0	0	0	0	0	0	0	1179	1420	1420	1420
Švédsko ³²	2407	2141	2482	3318	3214	3335	3347	3475	3215	3610	3428	3241
Celkovo	11938	14119	25345	33175	31831	22676	28069	27108	19922	21744	10987	12177

Tabuľka 1: Skutočný a odhadovaný prebytok, resp. deficit výroby energie z obnoviteľných zdrojov v členských štátoch oproti orientačnej trajektórii podľa RED (ktoe). Zdroj: Navigant 2020³³, správy členských štátov³⁴.

³⁰ Upozorňujeme, že Lotyšsko predstihlo svoju orientačnú trajektóriu RED a plánovanú trajektóriu NREAP na roky 2015 – 2016, ale bolo to v dôsledku nižšej spotreby energie. Nedosiahli plánovanú úroveň hrubej spotreby OZE (ako sa uvádza v ich správe o pokroku), čo dokazujú záporné čísla v tejto tabuľke.

³¹ Poľsko vykázalo zápornú skutočnú hrubú spotrebu OZE v porovnaní s plánovanou hodnotou na rok 2016. Percentuálne sú takisto pod plánovanou trajektóriou NREAP. Ich dosiahnutie v percentuálnych podieloch však ukazuje, že sa nachádzajú nad orientačnou trajektóriou, ako sa stanovuje v RED na rok 2015/2016. Príčinou by mohla byť nižšia celková spotreba energie, ako sa plánovala.

³² Hodnoty sa stále vzťahujú na štvrtú správu o pokroku. Švédsko neposkytlo aktualizované hodnoty v piatej správe o pokroku, ale odkázalo len na odhady Švédskeho energetického úradu.

³³ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152].

³⁴ Tabuľka obsahuje len číselné údaje členských štátov, ktoré ich poskytli vo svojej správe o pokroku, t. j. žiadne informácie od Spojeného kráľovstva a piatich členských štátov – Chorvátska, Portugalska, Slovinska, Francúzska a Litvy.

3. Vyhliadky na rok 2020 – súčasné prognózy

Na vyhodnotenie, či je dosiahnutie cieľa na rok 2020 realistické, Komisia zadala modelovaciu štúdiu³⁵. Analýza je založená na extrapolácii štatistických údajov, ktoré zohľadňujú úroveň investícií do OZE, dostupné kanály projektov OZE a príslušné súčasné politické iniciatívy³⁶ (CPI) vrátane potenciálnych štatistických prenosov. Pandémia ochorenia COVID-19 spôsobila ďalšiu neistotu v rôznych častiach trhu s energiou (z obnoviteľných zdrojov). V dôsledku týchto neistôt sa ukazujú dva odlišné trendy dopytu (nízky a vysoký dopyt), ktoré pravdepodobne predstavujú dolné a horné hranice toho, čo sa z hľadiska trendov dopytu klasifikuje ako uskutočniteľné³⁷. To sa ďalej kombinuje s dvomi odlišnými scenármi využitia spolupráce v oblasti OZE pomocou štatistických prenosov: scenár „silnej spolupráce“ a „slabej spolupráce“. Na úrovni členských štátov sa presnejšie prijali tieto predpoklady:

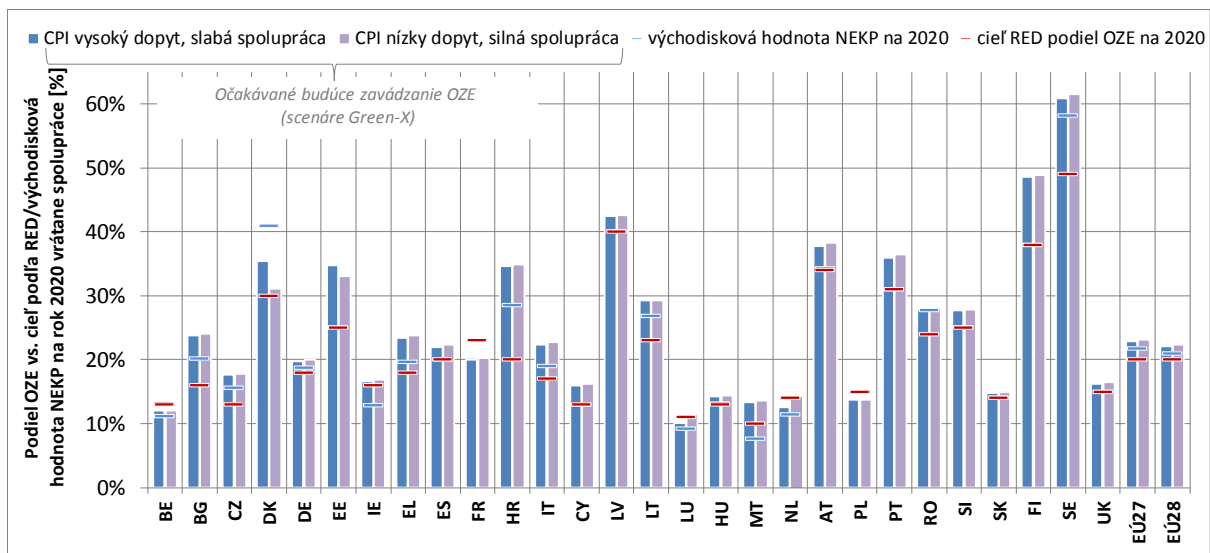
- „silná spolupráca“: Štatistický prenos celkovo 1 700 GWh z Estónska (1 000 GWh) a Litvy (700 GWh) do Luxemburska, štatistický prenos 16 000 GWh z Dánska do Holandska a štatistický prenos 80 GWh z Estónska na Maltu.
- „slabá spolupráca“: Štatistický prenos 1 100 GWh do Luxemburska (400 GWh z Estónska a 700 GWh z Litvy), štatistický prenos 8 000 GWh z Dánska do Holandska a štatistický prenos 80 GWh z Estónska na Maltu.

V rámci tohto modelu sa predpokladá, že EÚ dosiahne podiel obnoviteľných zdrojov energie na úrovni 22,8 % – 23,1 % v roku 2020 (pozri obrázok 3). Okrem toho sa konštatuje, že od viacerých jednotlivých členských štátov sa vo zvyšných rokoch očakávajú dobré výsledky, takže miery zavádzania prekročia cieľové hodnoty. **Trom členským štátom (Belgicko, Francúzsko a Poľsko) napriek tomu vážne hrozí, že sa im cieľ nepodarí splniť. Okrem toho takisto dvom členským štátom (Holandsko a Luxembursko) hrozí mierne riziko, že sa im cieľ nepodarí splniť.** Údaj obsahuje pre porovnanie aj východiskový bod na rok 2020, ktorý si členské štáty stanovili vo svojich konečných národných energetických a klimatických plánoch.

³⁵ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152].

³⁶ Upozorňujeme, že uvedený rozsah zohľadňuje neistotu spojenú s kľúčovým vstupným parametrom modelového hodnotenia budúceho pokroku v oblasti OZE. Tohtoročný (2020) pokles dopytu po energii v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19 a zodpovedajúce (pomerne malé) zmeny v dodávkach OZE v tomto ohľade pozoruhodne zohrávajú rozhodujúcu úlohu.

³⁷ Vývoj dopytu je založený na dostupných údajoch do júla 2020.

Obrázok 3: Očakávaný podiel OZE v roku 2020 oproti cieľovému podielu OZE v rámci RED na rok 2020 a východiskovej hodnote NEKP na rok 2020 (%) vrátane mechanizmov spolupráce (zdroj: Navigant)

Modelovanie počítalo takisto s absolútnymi deficitmi a prebytkami v členských štátoch vrátane mechanizmov spolupráce (pozri tabuľku 2).

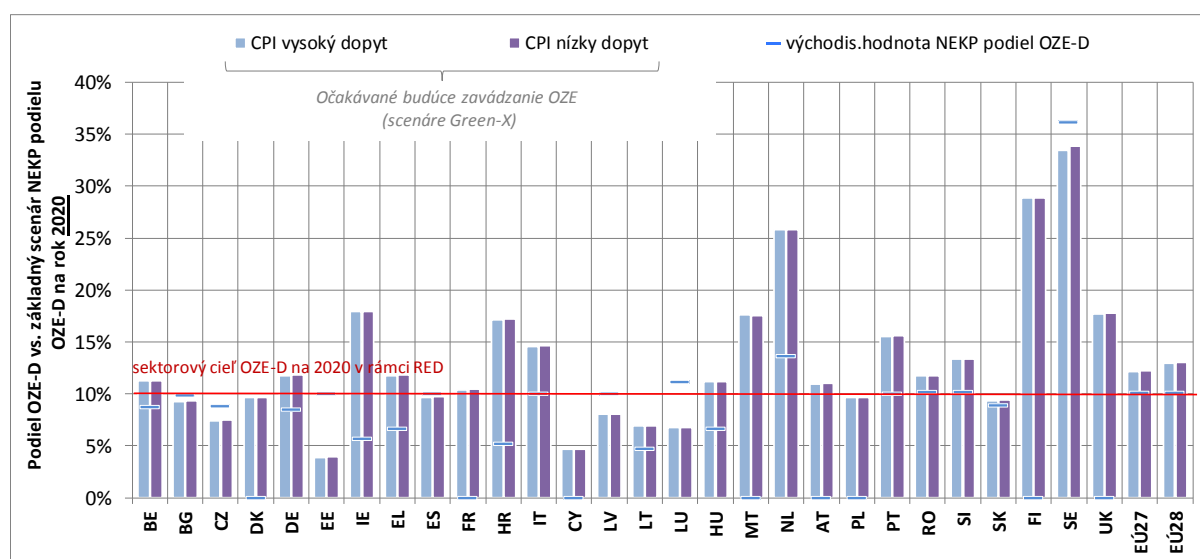
Podiel OZE v rámci hrubého konečného dopytu po energii do roku 2020 – s vplyvom spolupráce v oblasti OZE	Očakávaný podiel OZE na rok 2020 (scenár CPI)		Cieľ RED pre podiel OZE na rok 2020	Odchýlka od očakávaného cieľového podielu OZE v rámci RED (scenár CPI)		Absolútna odchýlka od očakávaného cieľového podielu OZE v rámci RED (scenár CPI)	
	Min.	Max.		Min.	Max.	Min.	Max.
Členský štát	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[ktoe]	[ktoe]
Belgicko	12,0 %	12,0 %	13,0 %	-7,6 %	-7,3 %	-321	-303
Bulharsko	23,8 %	24,0 %	16,0 %	48,9 %	50,1 %	785	790
Česko	17,6 %	17,8 %	13,0 %	35,7 %	36,6 %	1 132	1 136
Dánsko	30,9 %	35,7 %	30,0 %	3,1 %	18,9 %	140	844
Nemecko	19,8 %	20,0 %	18,0 %	9,8 %	11,1 %	3 643	4 041
Estónsko	33,0 %	34,9 %	25,0 %	31,8 %	39,5 %	236	289
Írsko	16,6 %	16,9 %	16,0 %	4,0 %	5,5 %	71	95
Grécko	23,4 %	23,8 %	18,0 %	30,3 %	32,2 %	831	862
Španielsko	22,0 %	22,4 %	20,0 %	9,9 %	11,8 %	1 523	1 763
Francúzsko	20,0 %	20,3 %	23,0 %	-12,9 %	-11,8 %	-4 033	-3 585
Chorvátsko	34,6 %	34,9 %	20,0 %	72,8 %	74,5 %	916	919
Taliansko	22,3 %	22,7 %	17,0 %	31,3 %	33,4 %	5 522	5 732
Cyprus	15,9 %	16,1 %	13,0 %	22,3 %	24,2 %	44	47
Lotyšsko	42,4 %	42,6 %	40,0 %	6,0 %	6,5 %	96	101
Litva	29,2 %	29,3 %	23,0 %	27,0 %	27,3 %	325	328
Luxembursko	10,1 %	11,6 %	11,0 %	-8,4 %	5,1 %	-34	21
Maďarsko	14,3 %	14,4 %	13,0 %	10,0 %	10,5 %	228	236
Malta	13,4 %	13,6 %	10,0 %	34,0 %	35,7 %	18	18
Holandsko	12,5 %	14,2 %	14,0 %	-10,8 %	1,2 %	-688	74
Rakúsko	37,8 %	38,2 %	34,0 %	11,2 %	12,4 %	1 009	1 099
Poľsko	13,7 %	13,8 %	15,0 %	-8,7 %	-8,3 %	-918	-859
Portugalsko	35,9 %	36,4 %	31,0 %	15,8 %	17,5 %	784	847
Rumunsko	27,8 %	28,0 %	24,0 %	16,0 %	16,8 %	892	921
Slovinsko	27,7 %	27,9 %	25,0 %	10,6 %	11,6 %	121	129
Slovensko	14,7 %	14,9 %	14,0 %	5,3 %	6,4 %	71	84
Fínsko	48,6 %	48,9 %	38,0 %	27,8 %	28,6 %	2 697	2 721
Švédsko	60,9 %	61,6 %	49,0 %	24,3 %	25,7 %	3 914	4 058
Spojené kráľovstvo ³⁸	16,2 %	16,4 %	15,0 %	7,9 %	9,7 %	1 391	1 649
EÚ27	22,8 %	23,1 %	20,0 %	14,2 %	15,5 %	19 751*	21 661*
EÚ plus Spojené kráľovstvo	22,1 %	22,4 %	20,0 %	10,4 %	11,8 %	21 142*	23 309*

³⁸ Práva a povinnosti členského štátu sa na Spojené kráľovstvo vzťahujú do konca prechodného obdobia 31. decembra 2020.

Tabuľka 2: Očakávané a požadované podiely OZE v roku 2020 vrátane mechanizmov spolupráce Zdroj: Navigant 2020³⁹

Z tabuľky 2 vyplýva, že s očakávanými zavádzaniami OZE v EÚ27 existuje pre členské štáty značný priestor na to, aby mohli uzatvárať dohody o štatistickom prenose. Prebytok je najmenej 19,7 Mtoe (229 TWh). Na základe prognóz dopytu po energii z modelovania sa predpokladá, že sa v období 2018 – 2020 zvýši zavádzanie OZE o 19,2 – 21,7 Mtoe.

Ďalej sa modelovanie vykonalo osobitne pre sektor dopravy s cieľom posúdiť očakávaný pokrok na základe súčasných politík a vývoja dopytu s prihliadnutím na pandémiu ochorenia COVID-19.

Obrázok 4: Očakávaný podiel OZE-D v roku 2020 oproti záväznému národnému cieľu OZE-D v rámci RED a východiskovej hodnote NEKP (%) (zdroj: Navigant)

Očakáva sa, že celková úroveň EÚ bude do roku 2020 asi o 2 % nad úrovňou 10 % a od šestnástich z 27 členských štátov sa očakáva, že za všetkých hodnotených okolností splnia (a prekonajú) svoj záväzný sektorový cieľ OZE-D v rámci RED. Na čele tohto zoznamu je Švédsko, za ktorým nasleduje Fínsko, Holandsko, Írsko, Malta, Chorvátsko a Portugalsko, pričom všetky tieto krajiny vykazujú prebytok vyšší ako 50 % v porovnaní s cieľom. Ďalšie členské štáty, ktoré pravdepodobne dosiahnu cieľ OZE-D, sú Belgicko, Nemecko, Grécko, Francúzsko, Taliansko, Maďarsko, Rakúsko, Rumunsko a Slovinsko. Očakáva sa, že zvyšných 11 členských štátov nesplní pri súčasných politikách svoj záväzný cieľ OZE-D v rámci RED, hoci trom členským štátom (Dánsko, Španielsko a Poľsko) chýba k splneniu cieľa len menej ako 0,5 %. Medzi členskými štátmi, ktoré ďaleko zaostávajú, sú Estónsko, Cyprus, Luxembursko a Litva, ktoré majú všetky deficit vyšší ako 25 %.

³⁹ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152].

Členské štáty by vzhľadom na to, že úroveň EÚ je vysoko nad 10 % záväzného cieľa OZE-D, mali zvážiť použitie štatistických prenosov pre odvetvie dopravy, ako to umožňuje smernica o nepriamej zmene využívania pôdy.

4. Vývoj v oblasti zjednodušenia administratívnych postupov

Vo svojich piatych národných správach o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov členské štáty informujú o opatreniach na zjednodušenie administratívnych postupov pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov (podľa článku 13 smernice RED I). Podľa externej analýzy⁴⁰ sa z globálneho hľadiska veľká časť príslušných opatrení z RED I úspešne realizovala vo všetkých členských štátoch. Patria sem okrem iného: zjednodušené postupy pre malé projekty, požiadavky na prevádzkovateľov sústav spojené s poskytovaním odhadov nákladov a ďalších potrebných informácií, požiadavky týkajúce sa rozdelenia nákladov na rozvoj siete a sieťové pripájanie obnoviteľných zdrojov, zohľadňovanie OZE-E v národnom pláne rozvoja siete a existencia systémov podpory využívania energie z obnoviteľných zdrojov.

Nasledujúce príklady pozitívneho vývoja v jednotlivých členských štátoch patria k príkladom identifikovaným v technickej analýze⁴¹:

- ✓ Dánsko
 - jednotné kontaktné miesto pre veterné turbíny na mori zjednodušilo administratívne zaťaženie pri schvaľovaní veterných fariem na mori,
 - koordináciu medzi všetkými príslušnými orgánmi v procese poskytovania licencií rieši centrálna Dánska energetická agentúra a
 - licencie sú pripravené vopred a môžu sa vydávať po schválení posúdenia vplyvu na životné prostredie predloženého víťazným uchádzačom o projekt,
- ✓ od roku 2018 Bulharsko prevádzkuje jednotný webový portál s informáciami a službami na podávanie elektronických žiadostí,
- ✓ Nemecko uľahčilo správu a vykazovanie zavedením komplexnej databázy so všetkými základnými údajmi z trhov s elektrinou a plynom,
- ✓ Švédsko
 - zjednodušili sa formuláre žiadostí o investičnú pomoc na solárne fotovoltaické systémy,
 - umožnili sa elektronické žiadosti,

⁴⁰ Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152]

⁴¹ Viac podrobností nájdete v: Navigant (2020): Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 1 až 2. Zákazka na služby: ENER/C1/2019-478 [DOI 10.2833/325152]

- požiadavka na následné opatrenia bola zrušená a
- zlepšil sa dialóg medzi vládnymi agentúrami, ktoré riadia pomoc a
- ✓ cieľom Holandska je:
 - urýchliť územné plánovanie prostredníctvom zákona o životnom prostredí, ktorý nadobudne účinnosť v roku 2021 a
 - aby sa plánmi balíkov a povoleniami znížili náklady.

Takisto však stále pretrvávajú niekoľko prekážok. Hoci sa už v minulosti dosiahol pokrok, administratívne postupy vo všetkých sektoroch sa dajú v mnohých členských štátoch zefektívniť ešte viac. V postupoch povoľovania je takisto priestor na ďalšie zjednodušenie a mohla by sa skrátiť doba potrebná na spracovanie povolení. Transpozícia smernice RED II do 30. júna 2021 si vyžaduje ďalšie celkové zlepšenie týchto postupov.

V sektore elektrickej energie požiadavky na územné a environmentálne plánovanie bránia pokroku v niektorých členských štátoch. V sektore vykurovania a chladenia pramenia prekážky predovšetkým z nedostatkov, ktoré majú vplyv na kapacitu sietí diaľkového vykurovania, zatiaľ čo v sektore dopravy je to najmä nedostatok primeranej infraštruktúry pre elektrické vozidlá a neistota na trhu vyvolaná zmenami politiky v oblasti biopalív. Zároveň zostáva pre väčšinu členských štátov výzvou integrácia narastajúcich kapacít obnoviteľných zdrojov energie do siete. Prekážky vznikajú hlavne v dôsledku vysokých nákladov na pripojenie k sieti a z neistoty v scenároch rozvoja sietí a transparentnosti pri postupoch pripojenia.

4. HODNOTENIE UDRŽATEĽNOSTI BIOPALÍV⁴²

1. Prehľad spotreby biopalív v EÚ

V roku 2018 predstavovala spotreba udržateľných biopalív v EÚ 16 597 ktoe, z toho 3 905 ktoe (24 %) tvorili biopalivá podľa prílohy IX⁴³ a 12 692 ktoe (76 %) tvorili iné vyhovujúce biopalivá.

Väčšinu biopalív spotrebovaných v EÚ predstavuje bionafta (77 %, FAME alebo HVO) alebo bioetanol (16 %)⁴⁴. Iné kvapalné biopalivá (6 %) sa nešpecifikujú. Asi 59 % surovín použitých na bionaftu spotrebovanú v EÚ v roku 2018 bolo dovezených alebo

⁴² Hlavný zdroj údajov a hodnotení v tomto oddiele: „Technical assistance in realisation of the 5th report on progress of renewable energy in the EU“ (Technická pomoc pri príprave 5. správy o pokroku v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov v EÚ) – úloha 3. (DOI 10.2833/428247) a 4 (DOI 10.2833/10640). Vypracované na základe zákazky na služby ENER/C1/2019-478 spoločnosťou „Navigant – A Guidehouse Company“.

⁴³ „Biopalivá podľa prílohy IX“ sa vzťahujú na biopalivá vyrobené zo surovín uvedených v prílohe IX k smernici RED II.

⁴⁴ Zdroj: Eurostat nrg_bal_c. Pojmy bionafta a bioetanol sa vzťahujú na fyzikálne zloženie paliva. Bionafta je druh paliva, ktoré je možné miešať s naftou. Hlavnými druhmi bionafty sú metylester mastnej kyseliny (FAME) a hydrogenačne rafinovaný rastlinný olej (HVO). Etanol je chemický názov toho, čo sa bežne nazýva alkohol. Môže sa miešať s benzínom. Tieto pojmy nesúvisia s udržateľnosťou biopalív a nesúvisia ani s kategóriami „vyhovujúce biopalivá“ alebo „biopalivá podľa prílohy IX“.

vyrobených z dovezených surovín, zatiaľ čo 41 % pochádzalo zo surovín z EÚ, najmä z repky olejnej (26 %), použitého kuchynského oleja (8 %) a zo živočíšneho tuku (5 %). Hlavnými krajinami pôvodu mimo EÚ sú Indonézia (17 %) a Malajzia (8 %), ktorých palmový olej sa v EÚ používa na bionaftu, a Argentína (9 %), ktorá vyváža bionaftu vyrobenú zo sójových bôbov (pozri tabuľku 3).

	Repka olejná	Palmový olej	Sója	Použitý kuchynský olej	Živočíšny tuk	Iné, borovicové/talové oleje, mastné kyseliny, slnečnicový olej	Spolu (%)	Spolu (v ktoe)
EÚ	26 %		1 %	8 %	5 %	1 %	41 %	5 871
Austrália	2 %						2 %	308
Ukrajina	2 %						3 %	362
Kanada							1 %	96
Indonézia		15 %		2 %			17 %	2 382
Malajzia		7 %		1 %			8 %	1 082
USA			3 %	1 %			4 %	580
Brazília			2 %				2 %	266
Čína				4 %			4 %	527
Argentína			9 %				9 %	1 342
Iné		1 % ⁽²⁾		3 % ⁽³⁾		1 %	5 %	707
Neznáme	1 % ⁽¹⁾					4 %	5 %	671
Spolu (%)	32 %	23 %	15 %	19 %	5 %	6 %	100 %	
Spolu (v ktoe)	4 502	3 208	2 193	2 678	693	921		14 194

⁽¹⁾ Malá časť dovozu repky olejnej sa uvádza v správach Eurostatu [obchod EÚ od roku 1988 podľa CN8 (DS-016890)] ako dovoz z krajín a území, ktoré nie sú uvedené z obchodných alebo vojenských dôvodov.

⁽²⁾ Odhaduje sa, že menšia časť bionafty na báze palmového oleja pochádza okrem iného z Hondurasu (0,3 %), Guatemaly (0,1 %) a Kolumbie (0,1 %).

⁽³⁾ Odhaduje sa, že menšia časť bionafty z použitého kuchynského oleja pochádza okrem iného zo Saudskej Arábie (0,5 %), z Japonska (0,3 %) a Ruska (0,3 %).

Tabuľka 3: Pôvod surovín bionafty spotrebovanej v EÚ (2018, % a ktoe). Zdroj: analýza Navigant

Etanol spotrebovaný v EÚ sa vyrába najmä zo surovín EÚ (73 %) vrátane pšenice (34 %), kukurice (24 %) a cukrovej repy (14 %) a iba z malého množstva celulózoového etanolu. Suroviny z krajín mimo EÚ tvoria asi 27 % trhu s bioetanolom v EÚ, najmä kukurica pochádzajúca z Ukrajiny, Brazílie, zo Spojených štátov a z Kanady (pozri tabuľku 4).

	Pšenica	Kukurica	Jačmeň	Raž	Tritikale	Cukrová repa	Cukrová trstina	Celulóza	Neznáme/Iné	Spolu (%)	Spolu (v ktoe)
EÚ	34 %	24 %				14 %		0 %		73 %	2 199
Ukrajina	0 %	4 %							0 %	4,5 %	134
Brazília		2 %					1 %			2,6 %	79
Kanada	0 %	1 %								0,8 %	24
USA	0 %	2 %								2,2 %	68
Rusko	1 %	0 %								1,6 %	50
Pakistan							2 %			1,6 %	49
Iné	0 %	1 %					1 %		2 %	4,0 %	119
Neznáme			2 %	3 %	5 %					9 %	285
Spolu (%)	37 %	34 %	2 %	3 %	5 %	14 %	4 %	0 %	2 %	100 %	
Spolu (v ktoe)	1 101	1 016	70	79	136	425	116	8	54		3 006

Tabuľka 4: Pôvod surovín bioetanolu spotrebovaného v EÚ (2018, % a ktoe). Zdroj: analýza Navigant

Okrem bionafty a bioetanolu sa malé množstvo bioplynu spotrebuje v cestnej doprave vo Švédsku (118 ktoe) a Nemecku (33 ktoe).

	Tuhé biopalivá	Bioplyn	Biobenzín	Bionafta	Iné kvapalné biopalivá	Biozložky leteckého petroleja	Kvapalné biopalivá spolu	Spolu
Cestná doprava	–	153,8	2 997,2	13 629,9	0,7	–	16 627,8	16 781,7
Železničná doprava	0,0	0,0	0,0	26,3	0,0	–	26,3	26,3
Vnútroštátna letecká doprava	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Vnútroštátna plavba ⁽²⁾	–	0,0	2,0	5,0	0,0	–	6,9	6,9
Nešpecifikovaná doprava	–	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	5,6	5,6
Spolu	0,0	153,8	2 999,2	13 666,7	0,7	0,0	16 666,6	16 820,5

⁽¹⁾ Kategórie Eurostatu „drevné uhlie“ a „tuhý komunálny odpad“ sú z tabuľky vylúčené, pretože sa podľa údajov Eurostatu nrg_bal_c v doprave nespotrebovávajú. Kategória Eurostatu „spotreba v potrubnej preprave“ nespotrebuje žiadne biopalivá a bola preto z tabuľky vylúčená. Kvapalné biopalivá celkovo je súčet biobenzínu, bionafty, iných kvapalných biopalív a biozložiek leteckého petroleja. Nepravdepodobné kombinácie (napr. tuhé biopalivá v leteckej doprave) sú označené znakom „–“.

⁽²⁾ Vnútroštátna plavba zahŕňa všetky množstvá dodané na plavidlá pod všetkými vlajkami v Európe, ako aj vnútrozemskú plavbu a jachty.

Tabuľka 5: Celková konečná spotreba bioenergie v subsektoroch dopravy EÚ (2018, ktoe). Zdroj: [Eurostat nrg_bal_c]⁽¹⁾

2. Dosah spotreby biopalív v EÚ

Odhadom bolo na produkciu plodín na spotrebu biopalív v EÚ v roku 2018 potrebných 7,4 Mha pôdy⁴⁵. Z toho sa 3,4 Mha (46 %) nachádza v EÚ a zvyšných 3,8 Mha (51 %) v tretích krajinách. Zvyšných 0,2 Mha (3 %) bolo na jačmeň, raž a tritikale pochádzajúce z neznámych krajín. Celková plocha ornej pôdy určenej na výrobu biopalív bola v EÚ 3 % (vychádzajúc z odhadu celkovej ornej pôdy v EÚ na úrovni 117 Mha), pričom 72 % tohto podielu na celkovej pôde využívanéj na výrobu biopalív predstavovala repka olejná. V roku 2018 predstavovalo využívanie pôdy na výrobu biopalív spotrebovaných v EÚ 0,5 % z celkového využívania pôdy na produkciu plodín používaných na biopalivá. Využívanie pôdy na výrobu biopalív spotrebovaných v EÚ predstavuje 8,5 % z globálneho využívania pôdy na produkciu repky olejnej a 5,2 % na produkciu palmového oleja. Odhaduje sa, že vo väčšine krajín mimo EÚ sa na ťažbu surovín, ktoré sa majú použiť na výrobu biopalív vyrobených alebo spotrebovaných v EÚ, použilo menej ako 1 % ich celkovej ornej pôdy.

V posledných rokoch sa nespozorovala žiadna korelácia medzi cenami potravín a dopytom po biopalivách. Akýkoľvek vplyv na ceny potravín je malý v porovnaní s inou dynamikou na globálnom trhu s potravinami. Väčšina členských štátov nezaznamenala žiadny vplyv na ceny v dôsledku zvýšeného dopytu po bioenergii vo svojich krajinách. Naposledy sa ceny potravín

⁴⁵ Pri výpočte využívania pôdy na plodiny používané na výrobu biopalív sa množstvo biopaliva vyrobeného z konkrétneho typu plodiny prepočítalo na množstvo suroviny potrebnej na výrobu tohto množstva biopaliva pri zohľadnení vedľajších produktov.

značne zvýšili v období 2006 až 2008 a v roku 2011. Od roku 2011 celosvetové ceny potravín poklesli späť na úrovne z roku 2010. V literatúre⁴⁶ sa identifikovali iné príčiny zvyšovania cien potravín ako výroba biopalív v období prudkého rastu cien potravín v rokoch 2006 – 2008 a 2011. Je však potrebné poznamenať, že v rokoch 2008 až 2016 si rastúci globálny dopyt po potravinách a krmivách vyžadoval, aby poľnohospodárstvo neustále zvyšovalo produkciu, čo sa dosiahlo zvyšovaním výnosov aj rozširovaním poľnohospodárskej plochy. Odhaduje sa, že odvetvie biopalív v roku 2018 zamestnávalo 208 000 ľudí, a teda je tretím najväčším tvorcom pracovných miest v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, a to po odvetviach veternej energie a tuhej biomasy (314 000 a 387 000). Krajiny s najväčšou zamestnanosťou sú Rumunsko (40 000 pracovných miest) a Poľsko (41 200 pracovných miest), a to v dôsledku ich veľkej plochy poľnohospodárskej pôdy. Francúzsko je treťou krajinou s najväčšou zamestnanosťou (29 100 pracovných miest), keďže má zariadenia na výrobu biopalív, ako aj na produkciu surovinových plodín.

Pestovanie surovinových plodín používaných na výrobu biopalív spotrebovaných v EÚ môže mať potenciálne negatívne vplyvy na životné prostredie. Okrem nepriamych vplyvov sú tieto účinky zvyčajne špecifické pre danú lokalitu a závisia od poľnohospodárskych postupov, pričom sú porovnateľné s vplyvom plodín pestovaných na iné účely⁴⁷. Medzi tieto negatívne dôsledky na životné prostredie patrí eutrofizácia vodných útvarov, nedostatok vody, erózia pôdy, zhutňovanie pôdy, znečistenie ovzdušia, strata biotopov a strata biodiverzity. Dôsledky, ako je premena pôdy s vysokým obsahom uhlíka a pôdy s vysokou hodnotou biodiverzity, sú v dôsledku kritérií udržateľnosti zakázané. Väčšina členských štátov vo svojich správach o pokroku poukazuje na obmedzené pestovanie plodín používaných na výrobu biopalív v kontexte celkovej poľnohospodárskej činnosti, takže považujú súvisiace vplyvy na životné prostredie za zanedbateľné. Niekoľko členských štátov podotýka, že všetka poľnohospodárska výroba je regulovaná z hľadiska environmentálnych vplyvov, a preto sa nazdávajú, že by sa od pestovania biopalivových plodín nemali očakávať väčšie dôsledky než pri ostatných plodinách.

Podľa informácií od členských štátov boli celkové úspory emisií vďaka používaniu obnoviteľných zdrojov energie v doprave v EÚ v roku 2018 na úrovni 45,6 Mt ekvivalentu CO₂. V správach členských štátov sa naznačujú celkové úspory emisií skleníkových plynov z dopravy a nevysvetľujú sa úlohy elektriny z obnoviteľných zdrojov a úlohy (rôznych druhov) biopalív. Vzhľadom na prevažujúci podiel biopalív v prípade OZE-D (89 %) je však odôvodnené predpokladať, že úspory emisií vyplývajú prevažne z používania biopalív. Pri zohľadnení dočasných odhadovaných emisných faktorov nepriamej zmeny využívania pôdy (ďalej len „ILUC“) stanovených v RED je výsledkom celkových úspor emisií z využívania biopalív v doprave 24 Mt ekvivalentu CO₂ (v rozmedzí od 18,8 do

⁴⁶ Ecofys, 2013, Biofuels and food security (Biopalivá a potravinová bezpečnosť); Filip, Ondrej, a kol., 2019, Food versus fuel: An updated and expanded evidence (Potraviny verzus palivo: aktualizované a rozšírené dôkazy).

⁴⁷ Je však potrebné poznamenať, že nie sú k dispozícii údaje o jednotlivých lokalitách ani o špecifických lokálnych environmentálnych vplyvoch pestovania biopalivových plodín.

33,8 Mt)⁴⁸. Aj keď úroveň emisií ILUC závisí od rozličných faktorov⁴⁹ a nemožno ju presne zmerať, z výsledkov vyplýva, že prínos biopalív z potravinárskych a krmovinárskych plodín k dekarbonizácii je obmedzený a malo by sa minimalizovať ich použitie na výrobu energie, či už sa v EÚ vyrába alebo sa do EÚ dováža. Na základe týchto skutočností sa smernicou RED II obmedzuje množstvo biopalív vyrábaných z potravinárskych a krmovinárskych plodín, ktoré možno započítať do celkového podielu obnoviteľných zdrojov energie a do podielu obnoviteľných zdrojov energie v doprave, pričom sa v nej predpokladá postupné vyradovanie biopalív s vysokým rizikom v oblasti ILUC. Smernica však umožňuje oslobodiť od vyradovania tie palivá, pri ktorých je potvrdené, že predstavujú z hľadiska ILUC nízke riziko.

Komisia na účely vykonávania tohto prístupu prijala 13. marca 2019 delegovaný akt, ktorým sa stanovujú pravidlá určenia biopalív s vysokým rizikom ILUC a certifikácie biopalív s nízkym rizikom ILUC⁵⁰, v ktorom sa palmový olej identifikuje ako surovina s vysokým rizikom ILUC. Biopalivá vyrábané z palmového oleja by preto podliehali postupnému vyradovaniu, pokiaľ by nespĺňali prísne kritériá pre palivá s nízkym rizikom ILUC. V roku 2021 Komisia preskúma údaje o biopalivách s vysokým rizikom ILUC a stanoví trajektóriu ich postupného vyradovania do roku 2030.

Všeobecnejšie sa EÚ rozhodla minimalizovať používanie biopalív na základe potravinárskych a krmovinárskych plodín a rozhodla sa v budúcnosti zamerať na podporu pokročilých biopalív a iných nízkouhlíkových palív, ako sú elektrina z obnoviteľných zdrojov, fosílna palivá vyrobené z odpadu a kvapalné a plynné motorové palivá z obnoviteľných zdrojov nebiologického pôvodu. V roku 2018 predstavovali pokročilé biopalivá 828 ktoe (21 %) z 3 905 ktoe biopalív podľa prílohy IX, čo zodpovedá 5 % podielu na trhu s biopalivami (zo 16 597 ktoe). Tento podiel v nedávnej minulosti výrazne vzrástol a v budúcnosti sa očakáva jeho ďalší nárast. Komisia bude naďalej podporovať vývoj pokročilých biopalív, a to aj skúmaním zdrojov potenciálnych nových surovín, ako aj podporou komercializácie technológií na premenu surovín dostupných vo veľkom rozsahu, najmä odpadov a rezíduí.

3. Fungovanie dobrovoľných schém uznaných Komisiou

Smernica RED I⁵¹ a od júla 2021 smernica RED II splnomocňujú Komisiu uznať systémy udeľovania osvedčení (tzv. dobrovoľné systémy), ktoré môžu prevádzkovatelia použiť na preukázanie súladu s kritériami udržateľnosti a úspor emisií skleníkových plynov podľa smernice. **Aktuálne je na tento účel uznaných 13 dobrovoľných schém**⁵². V rámci týchto

⁴⁸ Vplyv ILUC vypočítaný na základe predbežných odhadovaných emisií z nepriamej zmeny využívania pôdy v dôsledku surovín na biopalivá, biokvapaliny a palivá z biomasy (g ekvivalentu CO₂/MJ) v prílohe VIII k smernici (EÚ) 2018/2001.

⁴⁹ Predbežne odhadované faktory ILUC boli založené napríklad na scenári, ktorý predpokladal podstatné zvýšenie úrovne spotreby, pričom sa tento scenár nenaplnil.

⁵⁰ C(2019) 2055 final.

⁵¹ Smernica 2009/28/ES 30 (RED I) bude zrušená 30. júna 2021.

⁵² https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes_en.

schém musia členské štáty akceptovať dôkazy o kritériách udržateľnosti, ktoré získali prevádzkovatelia zapojení do týchto schém. Tým sa veľmi uľahčuje uplatňovanie kritérií udržateľnosti, keďže prevádzkovateľom to umožňuje poskytnúť požadované dôkazy v rámci jediného postupu vo všetkých členských štátoch. Za každú dobrovoľnú schému, o ktorej bolo rozhodnuté a ktorá funguje aspoň 12 mesiacov, sa musí každoročne podávať výročná správa Komisii.

V posledných rokoch sa dobrovoľné schémy stali hlavným nástrojom na preukazovanie súladu s kritériami udržateľnosti biopalív v EÚ. V roku 2019 bolo za vyhovujúce kritériám udržateľnosti EÚ podľa článku 17 ods. 2 až 5 smernice o energii z obnoviteľných zdrojov osvedčených 21 876 kiloton (kt) kvapalných biopalív (vrátane čistého rastlinného oleja), 147 357 tisíc m³ biometánu (čo je zhruba 106 kt) a 219 266 kt surovín⁵³.

Pri podrobnejšom rozbere osvedčených kvapalných biopalív predstavovala 12 099 kt (55 % celkového množstva) bionafta a 6 340 kt (29 %) bioetanol. Zvyšok boli biopalivá z hydrogenučene rafinovaného rastlinného oleja (HVO, 2 671 kt, 12 %), čistého rastlinného oleja (380 kt, 1,7 %) a iných palív (385 kt, 1,8 %). Hlavnými osvedčenými surovinami použitými na výrobu biopalív boli repka olejná (24 %), palmový olej (16 %), použitý kuchynský olej (13 %), cukrová trstina (12 %) a kukurica (10 %).

Komisia uznáva iba schémy, ktoré spĺňajú primerané štandardy spoľahlivosti, transparentnosti a nezávislého auditu. Na tento účel dôkladne posudzuje dobrovoľné schémy, ktoré žiadajú o uznanie⁵⁴. Zaisťuje sa tak okrem iného, že: výrobcovia surovín spĺňajú kritériá udržateľnosti podľa smernice, informácie o charakteristikách udržateľnosti možno vysledovať až k pôvodnému zdroju danej suroviny, spoločnosti sú pred zapojením do schémy podrobené auditu, pravidelne sa vykonávajú retrospektívne audity a že audítori sú externí a nezávislí.

V posledných rokoch sa riadenie dobrovoľných schém podrobuje čoraz väčšej kontrole, napríklad zo strany Európskeho dvora audítorov⁵⁵. Na riešenie týchto obáv a zaistenie dôsledného vykonávania sa v článku 30 smernice RED II uvádzajú posilnené pravidlá overovania kritérií udržateľnosti bioenergie vrátane posilneného dohľadu členských štátov aj EÚ nad dobrovoľnými schémami a auditu tretích strán. Komisia okrem toho prijme v roku 2021 podrobné vykonávacie pravidlá vo vzťahu k primeraným štandardom spoľahlivosti, transparentnosti a nezávislého auditu, a bude vyžadovať ich uplatňovanie všetkými uznanými dobrovoľnými schémami. V súčasnosti na týchto štandardoch pracuje, pričom okrem iného sa nimi zharmonizuje vykonávanie systému materiálovej bilancie a ďalej posilnia požiadavky na

⁵³ Údaje o kvapalných biopalivách boli z jednej dobrovoľnej schémy vylúčené z dôvodu zistených nezrovnalostí.

⁵⁴ Podrobnosti o procese uznávania dobrovoľných schém možno nájsť na tomto webovom sídle Komisie: https://ec.europa.eu/energy/topics/renewable-energy/biofuels/voluntary-schemes_en.

⁵⁵ Osobitná správa Európskeho dvora audítorov z roku 2016 č. 18/2016: Systém EÚ na certifikáciu udržateľných biopalív.

správu, transparentnosť a audity schémy. Komisia takisto zriadi európsku databázu, ktorá uľahčí sledovanie udržateľných biopalív.

Dobrovoľná schéma	Rozsah		
	Názov	Typ suroviny	Pôvod suroviny
International Sustainability and Carbon Certification (ISCC)	široké spektrum surovín	celý svet	celý dodávateľský reťazec
Bonsucro EU	cukrová trstina	celý svet	celý dodávateľský reťazec
Roundtable on Sustainable Biomaterial EU RED (RSB EU RED)	široké spektrum surovín	celý svet	celý dodávateľský reťazec
RTRS EU RED	sója	celý svet	celý dodávateľský reťazec
U.S. Soybean Sustainability Assurance Protocol (SSAP)	sója	USA	od pestovania po miesto vývozu
Biomass Biofuels voluntary scheme (2BSVs)	široké spektrum surovín	celý svet	celý dodávateľský reťazec
Red Tractor Farm Assurance Combinable Crops & Sugar Beet (Red Tractor)	obilniny, olejnaté semená, cukrová repa	Spojené kráľovstvo	po prvé miesto dodania suroviny
REDcert	široké spektrum surovín	Európa	celý dodávateľský reťazec
Better Biomass	široké spektrum surovín	celý svet	celý dodávateľský reťazec
KZR INiG System	široké spektrum surovín	Európa	celý dodávateľský reťazec
Trade Assurance Scheme for Combinable Crops (TASC)	kombinovateľné plodiny ako obilniny, olejnaté semená a cukrová repa	Spojené kráľovstvo	nakladanie so surovinou od výstupu z farmy po prvého spracovateľa
Universal Feed Assurance Scheme (UFAS)	krmovinové zložky a krmne zmesi, ako aj kombinovateľné plodiny	Spojené kráľovstvo	nakladanie so surovinou od výstupu z farmy po prvého spracovateľa
Roundtable on Sustainable Palm Oil RED (RSPO RED)	palma olejová	celý svet	celý dodávateľský reťazec

Tabuľka 6: Dobrovoľné schémy aktuálne uznané Komisiou

5. ZÁVERY

Ciele energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020 sa budú musieť plniť v kontexte pandémie ochorenia COVID-19, keď sú spoločnosť, ako aj energetický sektor zasiahnuté najväčšou zdravotnou a hospodárskou krízou za posledné desaťročia. Táto správa potvrdzuje, že **EÚ je na dobrej ceste k dosiahnutiu svojich cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2020. V roku 2018 dosiahol podiel energie z obnoviteľných zdrojov v energetickom mixe EÚ 18 % (18,9 % v prípade EÚ27).** Investície do obnoviteľnej energie čoraz viac ovplyvňuje trh a podiel verejných dotácií klesá, najmä v prípade nových projektov⁵⁶. Dôvodom je výrazné zníženie nákladov na technológie obnoviteľných zdrojov a pokles dotácií vďaka konkurenčnejším systémom podpory. Dôkazom je viacero aukčných výsledkov s nulovými alebo nízkymi nákladmi vo viacerých európskych krajinách.

⁵⁶ Dotácie na energiu v EÚ [príloha k správe o stave energetickej únie, COM(2020) 950].

V roku 2018 už podiel energie z obnoviteľných zdrojov presiahol príslušné ciele na rok 2020 v 12 členských štátoch. Ďalších 11 členských štátov splnilo alebo prekročilo svoju priemernú orientačnú trajektóriu RED I na obdobie 2017 – 2018. Nepodarilo sa to však piatim členským štátom (Francúzsko, Holandsko, Írsko, Poľsko a Slovinsko).

Pokiaľ ide o vyhliadky na dosiahnutie cieľa v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2020, nedávne projekty modelovania EÚ27 uvádzajú podiel energie z obnoviteľných zdrojov medzi 22,8 % a 23,1 %⁵⁷. To zodpovedá očakávanému absolútnemu zvýšeniu zavádzania OZE o 19,2 – 21,7 Mtoe v období 2018 až 2020. Vplyv pandémie ochorenia COVID-19 na dopyt po energii je značný, pričom má táto mimoriadna situácia za následok celkové zvýšenie plánovaných podielov energie z obnoviteľných zdrojov na rok 2020. Po úplnej obnove hospodárskej činnosti však nemusia byť niektoré z týchto zvýšení v priebehu času udržateľné.

Veľká väčšina členských štátov splní svoje ciele, ale trom členským štátom (Belgicko, Francúzsko a Poľsko) vážne hrozí, že sa im to nepodarí splniť. Okrem toho takisto dvom členským štátom (Holandsko a Luxembursko) hrozí riziko, že sa im cieľ nepodarí splniť.

Z hľadiska analýzy v tejto správe:

- **Členským štátom sa dôrazne odporúča,** aby preskúmali všetky dostupné možnosti **využitia mechanizmov spolupráce,** najmä štatistických prenosov, ako riešenie situácie počas posledných pár týždňov do konca roku 2020.
- **Európska komisia je pripravená podporiť** tento proces, a to napríklad prostredníctvom podpory politického dialógu členských štátov, ponúknutia technického usmernenia a pripravovanej platformy Únie pre rozvoj energie z obnoviteľných zdrojov na štatistické prenosy.
- **Je mimoriadne dôležité pokračovať v zavádzaní obnoviteľných zdrojov energie,** a to najmä vzhľadom na potrebu udržať sa nad základným scenárom na rok 2020 v národných energetických a klimatických plánoch stanovených v balíku opatrení v oblasti čistej energie a na potrebu napredovať k dosahovaniu cieľov do roku 2030, ako aj do roku 2050.
- **Plány na podporu obnovy a odolnosti,** ktoré by mali členské štáty pripraviť a v ktorých stanovujú svoje reformné a investičné programy na nasledujúce štyri roky, **poskytujú jedinečnú príležitosť na podporu zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov** a prispievajú k oživeniu hospodárstva, ako aj k cieľom Európskej zelenej dohody.
- **Európska komisia bude naďalej monitorovať vývoj** a podľa požiadaviek nariadenia o riadení energetickej únie do 30. apríla 2022 posúdi splnenie konečného cieľa na základe správ od členských štátov so skutočnými údajmi za rok 2020.

Pokiaľ ide o dopravu, v rámci ktorej majú všetky členské štáty dosiahnuť podiel energie z obnoviteľných zdrojov aspoň 10 %, iba dvom členským štátom (Fínsko a Švédsko) sa

⁵⁷ Pre EÚ plus Spojené kráľovstvo je 22,1 % – 22,4 %.

podarilo túto úroveň v roku 2018 prekročiť. Z modelov na rok 2020 vyplýva mierne zlepšený obraz s podielom dopravy EÚ v rámci OZE na úrovni 12,2⁵⁸ % a so 16 členskými štátmi, ktoré cieľ dosiahli alebo ho prekročili. Splnenie tohto cieľa je zákonnou povinnosťou, preto **Komisia naliehavo vyzýva zvyšných 11 členských štátov, aby prijali príslušné opatrenia prostredníctvom národného zavádzania alebo mechanizmov spolupráce.**

⁵⁸ Pre EÚ plus UK je 12,9 %.